По конфіскаті другий наклад.

Ч. 41. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Львів, неділя 19. жовтня 1930 р. Рік XXXII.

Виходить що тижня в неділю.

Адреса редакції і адміністрації „Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чверть-річно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Одиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Редакції: 29-41. Телеф. Друкарні: 29-26.

Жде нас важкий обовязок.

Настав великий і важкий час. На день 16. листопада ц. р. розписано вибори до сойму, а на день 23. листопада вибори до сенату. Вже йде завзята підготовка до цих виборів в цілій Польщі — між польськими політичними партіями та гуртами. Кипить передвиборча праця в тих, що мають сьогодня владу, але неменча і в тих польських партій, що стоять поза нею, що хотять її змінити на іншу, на свою. Ті, що мають сьогодня владу в своїх руках, це Безпартійний Бльок Співпраці з урядом, це табор т. зв. пілсудчиків. Другі — невдоволені з цеї влади — це дві поважні групи: т. зв. центролівиця, або обєднання польських демократичних і соціялістичних партій та польські фашисто-народовці, ендеки й другі праві партії та групи. Отже вибори, які оце перед нами, це головна битва двох польських таборів, а то пілсудчиків й непілсудчиків за владу в державі. Ріжниця поглядів, ріжниця способу володіння, ріжниця переведення найважніших державних праць хоч і є в обох таборах, то вона не довелаб до такого загострення між обома таборами, яке тепер бачимо. Головною причиною, за яку йде між поляками боротьба, є це, хто саме буде при кермі держави, хто володітиме Польщею. Справа влади — це головна причина, що робить соймові і сенатські вибори для поляків важними й горячими.

Перед такими виборами станули й ми — українці. Здавалося, що наше становище тут легке, бо в боротьбі двох противних польських таборів легко буде найти нам належне місце при виборчих урнах, легко буде добути належну нам скількість посольських і сенатських мандатів. Та не так легко воно складається. Бо хоч як велика є ворожнеча поляків між собою, хоч як затяжна є їх внутрішня боротьба за владу, то одним фронтом, одною лавою йдуть вони всі проти нас українців. Вже говориться про спільний бльок всіх польських партій на всій українській землі під Польщею, в богатьох виборчих округах вже обєднались ріжні польські партії, щоби виступити разом за польськість цих земель. Щезла ворожнеча, пропали незгодини, бо це на землі, на якій збитою масою мешкають українці...

В цей час треба нам виявити всю организовану народню силу, треба вийти нам всім на сповнення важкого громадянського обовязку — виборів, треба засвідчити, що мимо всіх заходів проти нас ми живемо й представляємо силу, як виборці й ті, що самі означують політичну стежку свого народу.

А щоби знати, хто ми, чого йдемо до виборів, яких вислідів від них сподіваємося, з ким йдемо разом вибирати послів і сенаторів та чому це робимо, подамо в нашій газеті низку статтей.

——o——

Український і Білоруський Виборчий Бльок.

Державна листа до Сойму.

1. Д-р Димитро Левицький, адвокат, б. посол, голова УНДО.
2. Володимир Целевич, б. суддя, б. посол (УНДО).
3. Дмитро Паліїв, журналіст, б. посол (УНДО).
4. Михайло Матчак, журналіст (УСРП).
5. Фабіян Єреміч, агроном, б. посол (білорус).
6. Сергій Хруцький, б. гімн. учитель, б. посол (УНДО).
7. Василь Мудрий, журналіст, гол. редактор „Діла“ (УНДО).
8. Іван Лучишин, інжинір (УСРП).
9. Олександер Рочняк, б. суддя (УНДО).
10. Микола Рогуцький, господар, бувш. посол (УСРП).
11. Іван Кедрин-Рудницький, журналіст (УНДО).
12. Остап Коберський, кооператор (УСРП).
13. Олена Шепарович (УНДО).
14. Д-р Роман Домбчевський, адвокат (УСДП).
15. Амврозій Березовський, гімн. уч. (УНДО).
16. Семен Жук, кооператор, б. посол (УСРП).
17. Осип Боднарович, журналіст (УНДО).
18. Д-р Іван Гижа, прив. ур. (УНДО).

Державна листа до Сенату.

1. Д-р Дмитро Левицький, адвокат, б. посол, голова УНДО.
2. Володимир Кузьмович, дир. гімн. (УНДО).
3. Д-р Степан Витвицький, адвокат (УНДО).
4. Микола Рогуцький, господар, б. посол (УСРП).
5. Д-р Теодор Ваньо, адвокат (УНДО).
6. Микола Творидло, агроном (УНДО).
7. Андрій Кусик, друкар (УСДП).
8. Іван Боднарук (УСРП).
9. Вячеслав Богданович, б. сенатор (білорус).

Які числа мають державні листи?

Державна виборча комісія у Варшаві затвердила й означила числами отсі державні листи:

ч. 1 „Безпартійний Бльок співпраці з урядом“;

ч. 2 давна революційна фракція польської партії соціялістичної;

ч. 4 листа ендеції (вшехпольська);

ч. 5. (тільки до сойму) „Бльок соціялістичної лівиці“ жидівський „Бунт“ і „незалежна соціялістична партія праці“;

ч. 6 (тільки до сойму) жидівський робітничий виборчий комітет „Поалей Сіон“;

ч. 7 „Союз оборони права і свободи народу“ (Центролів);

ч. 11 Український і Білоруський виборчий бльок;

ч. 12 „Німецький виборчий бльок“;

ч. 14 „Жидівський національний бльок у Галичині“;

ч. 15 „Бльок оборони прав жидівської народности в Польщі“;

ч. 18 „Загальний жидівський національний бльок господарський“;

ч. 19 „Католицький бльок людовий“;

ч. 21 „Монархістична організація“.

В справі лист ч. 3 „Робітничо-хлопська єдність“ (комуністи); ч. 8 Білоруська робітничо-селянська листа „Змагане“ (комуністи); ч. 10 українська соціялістична партія „Сельроб-єдність“; ч. 13 Зєдинена хлопська лівиця „Самопоміч“; ч. 15 „Руская селянская організація“ і ч. 16 ППС-лівиця — комісія відложила рішення на пізніше, бо наперед треба розслідити деякі формальности.

Урядовий голос про східно-галицькі події.

В міністерстві внутрішніх справ у Варшаві начальник бюра національностей Сухенек мав конференцію для дописувачів заграничних ґазет у звязку з теперішніми подіями у Сх. Галичині і старався представити їм положення українського народу під Польщею.

На думку пана Сухенка українцям під Польщею нічого не бракує: мають свої школи, кооперативи, читальні, Луги, Соколи, мали Пласта. Пан Сухенек подав навіть цифри, що зображують великий розвиток руського чи там українського народу, бо назву „український“ піддержують на його думку лише політичні діячі. Вони, мовляв, тільки „розлюзнили“ уми молодіжі і тому їх арештовано. Український саботаж є бандитський, бо звернений проти приватного майна. Підпалюють переважно шкільні діти, висилані аґентами тайної військової організації. Замкнення української ґімназії в Тернополі зрозуміле, бо прокураторія перевела 90 слідств проти учеників цеї школи. **Пацифікаційна** (успокоюча) **акція скінчилася. Поліцію відкликано, забралося військо, що в тих сторонах мало маневри.**

Вкінци п. Сухенек перейшов до головної справи, задля якої скликав до себе заграничних кореспондентів. На його думку українські проводирі втратили послух серед населення, тому хочуть стати голосними за границею. Виступають на конґресах національних меншин і роздають брошури про положення українського народу. А д-р В. Панейко розіслав до найвизначніших державних мужів і европейських політиків, мовляв, несотворені річи про гнет українців.

На закінчення промовив директор політичного департаменту Стаміровський, заявляючи, що польський уряд не бажає кращих взаємин з українським населенням ніж дотеперішні. Тільки українська політика мусить іти в порозумінню з державними чинниками.

Чи всі заграничні кореспонденти вдоволилися виводами панів Сухенка і Стаміровського? Це вже річ їхнього приватного обізнання зі справою. Нам відомо, що пацифікація треває дальше.

Wyciąg z protokułu wspólnego z dnia 7. X. 1930 r. — Sąd okręgowy Wydział VI. we Lwowie, w sprawie konfiskaty Nr. 39—40 czasopisma pt. „Swoboda“, z daty Lwów, dnia 5. X. 1930 r. do Sygn. VI. 1. pr. 218/30 na posiedzeniu niejawnem w dniu 7. października 1930 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie, postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 2. października 1930 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie, konfiskatę czasopisma pt. „Swoboda“, Nr. 39—40 z daty Lwów, dnia 5. X. 1930 r. zawierającego 1) w artykule pt. „Tiażka próba“ w ustępie od słów „poczały“ do „w lisy“, w artykule 2) pt. „Jak uspokojujut kraj“ w ustępie od słów „U zwiazku“ do „lisach“, 3) w artykule pt. „Solidarnyj hołos polit. partij pro podiji w kraju Komunikat“ w ustępie od słów „Zokrema“ do „narodu“ — znamiona ad ustęp 1) zbrodni z § 65 a) uk. ad ustęp 2) zbrodni i występku z § 308 i ad usęp 3) występku z §§ 24 ust. 17/12 1862 Nr. 6 ex 1863 zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma zakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Nie wykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. — Uzasadnienie. Ogłoszenie drukiem wymienionych występów ma na celu pod 1) 2) pobudzić do wzgardy i nienawiści przeciw administracji Pańswa, nadto pod 2) rozsiewanie fałszywych wieści co do sposobu likwidacji akcji sabotarzystów, zaniepokoić publiczne bezpieczeństwo, pod 3) ogłoszony drukiem ustęp jest przedrukiem z artykułu pt. Komunikat zamieszczonego w czasopiśmie „Hromadskyj Hołos“, Nr. 39 z 4 10 1930, a zajętego z powodu znamion występku z § 300 uk. co odpowiada znamionom zbrodni z § 65 a) uk. oraz występków z §§ 303—308 uk. i § 24 ust z 17/12 1862 Nr. 6 ex 1863. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. — Na oryginale właściwe podpisy. — Za zgodność: (Podpis nieczytelny) starszy sekretarz.

Що діється в краю.

Що діялося в останніх часах в нашому краю, наша ґазета не могла з цензурних причин подати докладніше. Нині подаємо дещо з того так, як воно перейшло в „Ділі“.

БОБРЕЧЧИНА.

Від 3. жовтня ц. р. по селах бобрецького повіту знову находилися (вже треті з черги) військово-карні експедиці 14. полку уланів Язловецьких зі Львова, що перейшли такі села: **Ляшки Долішні і Горішні, Бориничі, Дроговичі, Острів Чорний, Руда, Оттиневичі, Дуліби** й інші. В селах Бориничі-Дроговичі (дальше пропускаємо). Не передбачуючи нічого злого, поважні і статочні люди оставали в селах. Але почувши про Бориничі-Дроговичі, люди втікали масово в ліси і на поля. Приарештовано: о. Андрія Мельника, пароха з Ляшок Дол., брата його дружини, студ. унів. Северина Любінецького, начальника стації з Острова Чорного Степана Андрусишина, у якого найдено (дальше пропускаємо), хоч він кілька тижнів не був дома і щойно на днях повернув з відпочинкової відпустки.

ЛЬВІВЩИНА.

На село Гаї (за Винниками) найшла в неділю, 5. жовтня вже друга карна експедиція. Селяни, побачивши, її здалека, втікали в сусідні села або крилися в лісах і полях. Коли карна експедиція прийшла в село (дальше пропускаємо). Місцевого пароха, дуже поважного о. Сохацького, арештовано під замітом переховування бомби. В церкві не було в цей день богослуження і село представляло образ повної мертвеччини. Коли карна експедиція виходила з села (конець пропускаємо).

ЖИДАЧІВЩИНА.

В Чернелиці арештували голову місц. „Сокола“ Вас. Шведа, а також Мик. Кузева, Андр. Данчевського під закидом приналежности до УВО. Крім того перевели ревізії в 17 селах Жидачівщини. Арештували 5 людей, м. ін. **адвоката д-ра Павла Лисяка.**

Крім того арештували в Журавні В. Дармохвала, Др. Слободяка, Івана Качина, в **Черниці** В. Шведа, М. Кузьму, А. Данчевського і М. Козанського в Монастирці М Лошина.

БУЧАЧЧИНА Й ПІДГАЄЧЧИНА.

Військові карні експедиції перебували тепер у ріжних селах Підгаєччини й Бучаччини. М. ін. були в **Зарваниці,** де в першу чергу зайшли до місцевого пароха. (Решту до кінця пропускаємо). У **Вишнівчику,** пов. Підгайці, була на днях карна експедиція. Подробиці такі, що про них не можемо нічого писати.

САМБІРЩИНА.

В суботу, 4. ц. м. поліція перевела около 60 ревізій на свому терені. Арештували 32 людей та відставили їх до вязниці в Самборі.

ГОРОДЕНЩИНА Й СУДОВОВИШЕНЩИНА.

Карні експедиції були в поодиноких селах Городенщини і Судововишенщини, хотяй в тих повітах ніяких саботажів не було.

НАДВІРНЯНЩИНА.

Дня 25. вересня поліція перевела 7-годинну ревізію в домі Дмитра Вереса, управителя школи у **Глинках** і відтак у ночі арештувала його сина Романа, студента прав, а 27. вересня арештувала самого Д. Вереса. Обох відствлено до Надвірної, а потім до Станиславова. 1. жовтня слідчий суддя випустив батька на волю, а син сидить дальше в арешті.

БОРЩІВЩИНА.

Дня 26. вересня арештувала поліція д-ра Д. Щуровського, адвоката в **Мельниці** та двох Іванюків (батька і сина).

ЗБОРІВЩИНА.

Дня 28. вересня приїхала з Бродів у зборівський повіт кіннота 22. п. Переїзджаючи через Черницю, зробила короткий постій, задержалася на одну добу в першім селі зборівського повіту **Мільні,** де закватирувалася на приходстві й у свідоміших селян. (Дальше пропускаємо). На другий день виїхала кіннота враз з своїм треном і 12 сільськими форшпанами в дальшу дорогу. Минула **Залізці** і подалася пільною дорогоюю через **Білоголови,** де вступила до кооперативи (дальше пропускаємо). В селі **Бзовиці** були вояки рівнож у кооперативі (дальше пропускаємо) і відїхали на нічліг до **Волчковець).** Слід замітити, що в усіх вичислених селах не було ніяких підпалів.

ГОРОДЕНЩИНА.

Карні експедиції були досі в селах: **Ісаків, Живачів, Тишківці, Петрів.** Арештовано: о. Рибіцького з Петрова, п-ню Дворянинову Марію і її дочку Олену, власниці фільварку в Ісакові. Всіх перевезено до Коломиї. Крім того арештовано кількадесять селян з Живачева, Тишковець і священика з Тишковець.

ТЕРНОПІЛЬЩИНА.

З Тернопільщини повідомляють, що там арештовано в останніх тижнях під замітом найріжнородніших злочинів загалом 28 учнів української державної ґімнзії, яку після того недавно розвязано. Після дуже строгого й основно переводженого слідства 26 учеників випущено вже на волю, так, що у слідстві залишилося ще тільки двох учнів.

До села **Шляхтинець** прийшла 3. жовтня карна експедиція, а саме 22. полк уланів з Бродів у силі понад 100 людей. Разом з військом було кількох військових жандармів з Тернополя та двох поліціянтів держ. поліції. Військо та військові жандарми почали перепроваджувати в селі ревізію, і то в найдіяльніших та найсвідоміших селян. (Дальше пропускаємо). Перепроваджено також ревізію в місцевій кооперативі, при чому (дальше аж до кінця пропускаємо).

СКАЛАТЩИНА.

У Скалатщині поручила тернопільська влада перевести ревізії в тих батьків, що мають синів у розвязаній недавно українській державній ґімназії в Тернополі. Дня 2. жовтня переведено основну ревізію в о. Григорія Плакиди, пароха у **Скалаті Старім.** У нього найшли в сінях старий, заржавілий револьвер не до вжитку, що його підняв громадський секретар (того револьверу ніхто з родини не бачив). Крім того поліція забрала з бібліотеки о. Плакиди кілька книжок комуністичного змісту з часів побуту більшовицьких військ у Галичині, якими він користувався, пишучи протикомуністичну брошуру. З уваги на ті книжки о. Плакиду арештовано і відставлено до Скалата, де він сидить під замітом більшовицьких симпатій.

ІНШІ АРЕШТУВАННЯ.

На приказ з Варшави арештовано бувших сенаторів о. **Ю. Татомира** і **М. Кузьмина** в Озірній. В Бережанах арештовано адвоката д-ра В. **Бемка,** у Ляхівцях пов. Богородчани о. П. **Городецького,** в Скоморохах Старих пов. Рогатин о. В. **Німого,** в Корневі пов. Городенка о. Івана **Пісецького.** Великого шуму наробили польські ґазети після арештування Романа Сушка, б. полковника Січових Стрільців, який, мовляв, є наслідником убитого Юл. Головінського на становищи команданта української тайної військової орґанізації. Його арештували у Львові.

СКІЛЬЩИНА.

В **Сколім** переведено в днях 30. вересня і 1. жовтня ревізії майже у всіх українців та українських установах. Арештовано кільканацять осіб, переважно студентів. В повіті ревідовано кооперативи в Синевідську Вижнім, Корчині, Крушельниці, Камінці і т. д.

В ІНШИХ ПОВІТАХ.

Численні арештування були в Коломийщині, Городенщині, Товмаччині, Чортківщині, Підгаєччині, Золочівщині і т. д.

Заговір у Варшаві.

Плянований замах на марш. Пілсудського.

Варшавська поліція викрила тайну орґанізацію, що плянувала замах на премієра ради міністрів, марш. Пілсудського. Переведено ревізії серед членів партійної міліції польської партії соціялістичної у Варшаві та в околичних місцевостях і арештовано кільканайцять осіб. Орґанізатором замаху був Яґодзінський, що брав свого часу участь в замаху на варшавського ґенерел-ґубернатора Скалона. Замах мали виконати 10. жовтня вечером, коли марш. Пілсудський мав вертати автом з президії ради міністрів додому. **Яґодзінський мав кинути на нього бомбу** в улиці Алеї Уяздівські і втікати з товаришами улицею Вейською в сторону ріки Висли. Товариші мали забезпечувати втечу густими револьверовими стрілами.

Арештовані заперечують, буцім то вони належали до якогось заговору, а соціялістичні ґазети називають цілу справу провокацією та передвиборчою штучкою.

Все в порядку.

Митрополит Шептицький був минулого тижня у Варшаві на зїзді орґанізації для поборювання торговлі людським товаром і при тій нагоді мав розмову з міністром справедливости Царем та міністром освіти Червінським в справі закриття українських ґімназій в Тернополі і Рогатині та в справі арештовань і карних експедицій у Східній Галичині.

Як доносять польські ґазети, міністер справедливости сказав, що розпорядок і діяльність судової влади при успокоюванню краю держиться строго обовязуючих законів. Те саме сказав міністер освіти, зазначуючи, що нема причини зміняти розпорядки в справі закриття двох українських ґімназій.

—o—

З димом.

На фільварку в **Підвисокій,** пов. Снятин згоріли господарські будинки і **7** стирт збіжа. Вітер перекинув вогонь на село, де згоріло 43 господарств. Страти доходять до 350 тисяч зл. Причина пожежі не вияснена.

В **Сіраківцях,** пов. Перемишль згоріли дві стирти конюшини, власність дідича Дембіцкого. Це вже третя пожежа в останньому часі.

В **Серхках,** пов. Бібрка згоріли дві стирти жита, власність посесора Вйонцка.

Польські ґазети доносять, що в **Глешаві,** пов. Теребовля невідомі люди сім разів підкладали вогонь, але місцеве населення його вгасило. Шкоди є на **4** тисячі зл.

В **Питликівцях,** пов. Бучач згоріли будинки 7 поляків. Шкоди є на 55.000 зл.

У **Рудках** коло Вишачич, пов. Перемишль згоріла стодола зі збіжем у кольоніста Лищака. В **Новій Греблі,** пов. Рогатин згоріла стодола зі збіжем, власність Берната.

В селі **Копитні,** пов. Добромиль згоріло 14 господарських будинків зі збіжем. Шкоди є на 60.000 зл.

В **Пасічній,** пов. Надвірна згоріло кілька стоділ зі збіжем. Вогонь повстав від іскри з машини лісної залізнички.

В **Скнилові,** пов. Львів згоріли господарства трьох українських селян. Підпалили якісь люди, що приїхали автом зі Львова і втікли назад. Збіже не було обезпечене.

На фільварку К. Бартманського в **Сільци,** Бенківськім пов. Камінка Струмилова згоріла стирта жита. В **Лисиничах** під Львовом згоріла стодола зі сіном на фільварку монастиря Бенедиктинок.

—o—

Всюди однаково.

Урядово обчислили, що у виленському воєвідстві згоріло в останніх місяцях 1256 гектарів ліса вартости 4 міліони зл. Рівночасно в тім часі згоріло 475 господарств, 725 мешкальних домів, 45 цілих забудовань, 6 божниць і кількадесять інших будинків загальної вартости 5 міліонів зл. Сума відшкодовань, які виплатили асекураційні товариства, доходить до півтора міліона зл.

—o—

Руйнують читальні „Просвіти“.

В Галичі вибухла ґраната на першому поверсі будинку, де давніше була почта а тепер є „Просвіта“. Вибух ушкодив сходи і вікна.

Арештовано двох міщан, Цеґина і Дрозда, що були вечером у читальні і ґрали в шахи.

В будинку читальні „Просвіти“ у Фразі пов. Рогатин вибухла 8. ц. м. бомба, що ушкодила часть стіни. Хто підложив бомбу, поліція не викрила.

—o—

Замість української ґімназії — польська.

Польські ґазети принесли вістку, що міністерство освіти має отворити в будинку української ґімназії в Тернополі, розвязаної недавно у звязку з останіми подіями в краю, на державну дівочу ґімназію з польською мовою викладовою. Це ніби тому, що у львівській шкільній окрузі відчувається недостачу державних дівочих ґімназій.

—o—

Виняті зпід опіки.

На приказ адміністраційної влади поліція перевела ревізії у членів Українського Комітету Помочі Політичним Вязням у Львові, головнож у голови комітету д-ра Ст. Федака та секретаря комітету М. Матчака. Польські ґазети пишить, що Комітет розвязано та заборонено дальшу його діяльність. Тепер українські політичні вязні здані зовсім на ласку вязничної управи.

—o—

Користаймо з правної самооборони.

Польська конституція про охорону особи і майна горожан.

У звязку з теперішними подіями на нашій землі подаємо постанови польської конституції, які говорять про охорону майна і здоровля польських горожан та про доходження своїх прав на випадок нарушення цеї охорони.

Арт. 95. конституції каже: „Річпосполита запевнює на своїм обширі повну **охорону життя, свободи і майна** всім без ріжниці походження, народности, мови, раси або релігії.

Арт. 97. конституції: „Обмеження особистої свободи, особливо особиста ревізія й арештування допускаються тільки у випадках приписаних законом і в спосіб означений законом, **на підставі приказу судової влади.** Оскільки судовий приказ не міг бути виданий зараз, повинен бути доручений **найпізніше 48 годин,** з поданням причин ревізії або арештування“.

Арт. 98. конституції: „Переслідування горожанина і вимірення кари допускається тільки згідно з обовязуючим законом. **Кари, сполучені з фізичним знущанням, є недозволені** і ніхто таким карам не може підлягати. **Ніякий закон не може замикати горожанинови судової дороги до доходження кривди і страти“.**

Арт. 100. конституції: **„Мешкання горожанина є недоторкальне.** Нарушити цей закон, входячи до мешкання, переводячи домову ревізію і забираючи папери або движимости, поза конечністю виконання адміністраційних заряджень, опертих на виразнім **законнім уповажненню,** вільно тільки **на приказ судової влади,** в спосіб і у випадках передбачених законом“.

Арт. 121. конституції: „Кожний горожанин має **право до винагородження шкоди,** яку йому зробили органи державної влади, цивільної або військової, урядовою діяльністю, незгідною з правом або обовязками служби. Відповідає за шкоду **держава солідарно з винуватими органами.** Внесення скарги проти держави і проти урядників не є залежне від дозволу публичної влади“.

Тому не махаймо руками, мовляв, вноси скаргу до Пана Бога. Право є корисне для тих, що вміють з нього скористати. Не вічні будуть пацифікації (успокоювання), мине й передвиборчий час, а великих страт народнього добра та фізичних терпінь **не вільно нікому дарувати.**

Треба лиш точно затямити та списати собі числа постерункових, їх приналежність до воєвідства (на рамени ч. 8. воєвідство львівське, ч. 9. тернопільське, ч. 10. станиславівське), навище комісаря чи військового відділу та його команданта. Дальше точно затямити собі свідків доконання шкід чи фізичних терпінь і зараз по вчинку покликати людей, які оцінилиби шкоду та в суді під присягою моглиби це ствердити.

Передовсім на Повітові Союзи Кооператив, філії „Просвіти“ та на інтелігентів спадає обовязок зберегти всі дані, які уможливилиби доходити шкоди єдино доступною правною дорогою. Тяжко побиті повинні дати оглянути себе лікареви, який ствердивби ушкодження тіла.

По широкому світі.

ЙДЕМО ДО НОВОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ, така тепер загальна думка на цілім світі. Нема мабуть ніодної держави в Европі, що малаб упорядковані як слід політичні і господарські відносини. Захланність пануючих народів і невдоволення народів скривджених та недержавних не дадуться поладнати ніякими мирними спробами. Загострюються міждержавні суперечности. В Німеччині назрівають події, що грозять страшними вибухами і потягнуть у свій вир також інші держави. Одночасно всюди господарська скрута, якої не знає історія. З одної сторони накопичення промислових і рільних продуктів, з другої сторони брак гроша, брак праці, переподнення і зростаюча нужда. Все те складається на таку путаницю суперечних політичних, національних і господарських інтересів, що нема сили упорядкувати їх мирним способом. Загально говорять, що теперішне положення в Европі нагадує 1914 р., перед війною. Німецький генерал Людендорф каже, що вже 1932 р. вибухне нова світова війна. Також деякі французькі політики тої думки, що нова війна неминуча. А большевики стараються зовсім явно викликати світову революцію. Отже людський рід стоїть перед потрясеннями, яких не записала історія.

В РУМУНІЇ прийшло до зміни уряду. Міжпартійні свари і тяжке господарське та фінансове положення держави спонукали уряд Маніва, зложений з представників цараністичної (селянської) партії до уступлення. Новий уряд під проводом Міронеску не ріжниться майже нічим від попереднього і буде продовжувати політику Маніва. Значить, в Румунії нішо не зміниться, цараністична партія, подібно як ліберальна буде дальше нехтувати права національних меншин і правити державою так, якби її населення складалося зі самих румунів. Навіть поворот молодого марнотравного короля не змінив монархістичної ідеї ані не віщує кращих часів для держави.

БОЛГАРСЬКИЙ КОРОЛЬ Борис жениться донькою італійського короля Джованною (Іванною), а через те зміцнюються впливи італійської політики на Балкані. Король Борис має 36 літ і вже давно старався о руку італійської королівни, але на перешкоді стояв папа Пій XI, противний тому, щоби католицький королівський дім лучився з православним та щоби діти італійської королівни були православними, як цього вимагає болгарська конституція. Переговори між обома сторонами тревали довший час, аж вкінці оба королівські доми рішили таки робити весілля, яке має відбутися з кінцем цього місяця. Зате погіршилися взаємини між папою та італійським королем. Королівна Джованна славна своєю вродою. Її мати, словянка родом, є донькою колишнього чорногорського короля.

В БРАЗИЛІЇ вибухла революція, що перемінилася в криваву внутрішню війну. Бразилійська республика рівнається щодо простору трьом четвертинам Европи і складається з 20 провінцій, з яких кожна має свій окремий уряд. Наслідком великої господарської скрути населення Бразилії (числить разом коло 30 міліонів) невдоволене з теперішного союзного уряду під проводом президента Престеса і в богатьох провінціях вибухла революція. Вірними теперішному урядови остались надбережні провінції здовш Атлянтійського океану, інші збунтувались. Обі противні сторони виставили проти себе цілі армії, що бються на фронті яких 3000 кільометрів. Найбільші бої йдуть в провінціях Санта Катарина і Сао Паольо. Доси перемога по стороні революціонерів, які проголосили вже революційний уряд. Домова війна заноситься на довший час і Бразилія готова розпастися на дві держави. Цікаве, що революціонерів попирають північно-американські Сполучені Держави, а дотеперішний уряд користується допомогою Англії. Обі ті держави вложили в добування бразилійських богацтв величезні капітали і хотять тепер вдержатися при своїх впливах.

Російщина в українській православній церкві

Справа православної церкви на північно-західних українських землях (Волинь, Холмщина, Підляше, Полісся) погіршилась знову. Зачувати, що волинським архиепископом іменований не українець, але еп. Симеон, москаль з походження і культури. Луцьким вікарним епископом має бути іменований арх. Дамаскин, дотеперішний настоятель Почаївської Лаври, також москаль. Коли до того додати, що віроісповідним референтом у волинському воєвідстві іменований москаль Голубовський, то розгром української церковної справи на Волині є очевидний. В православній церкві, призначеній для українського народу, буде дальше як за батюшки царя панувати російський дух.

Стінний календар і „Рідна школа“.

Як на кожний рік так зокрема на 1931-ий **ювилейний** рік з нагоди 50-ліття видасть „Рідна Школа“ свій стінний календар. Він буде прикрашений прегарними рисунками у двох красках, а на численні домагання меншого формату, як це було до тепер.

Тому, що видавництво стінного календаря „Рідної Школи“ є майже одиноким, булоб побажане, щоб особливо в ювилейному році він найшовся у кожній хаті. З того огляду апелюємо до всіх видавців та інституцій, що бажалиб видати свій стінний календар на 1931-ий, щоб здержалися цього року з власним видавництвом. Зате вони можуть замовити наперед (до 20. жовтня ц. р.) в „Рідній Школі“ відповідну скількість стінних календарів „Рідної Школи“, потрібних для їх членів чи цілей. Попри політичне обєднання здобудьмося також на обєднання в культурних змаганнях.

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ“,
Львів, Ринок 10 II.

НОВИНКИ.

— **Отворення школи.** Українську приватну школу в Станиславові, яку недавно шкільна влада закрила, позволено наново отворити, але зажадано, щоб наперед усунути з неї пять учительських сил, отже більшу половину, немилих місцевому інспекторови.

— **Розвязання „Рідної Хати“.** Люблинський воєвода приказав розвязати і замкнути товариство „Рідна Хата“ в Холмі тому, що воно, мовляв, займається комуністичною агітацією.

— **На заслання.** Бувших українських послів-учителів перенесено з рідних сторін на учительські посади в далекі польські сторони. А саме: п. Дмитра Великановича перенесено за Познань, а п. Мілену Рудницьку у варшавську шкільну округу (містечко Сенніки).

— **Яка буде зима?** Ті, що займаються записуванням погоди на цілому світі і відгадуванням майбутньої погоди, кажуть, що цим разом чекає нас зима лагідна, переважно дощиста, хотяй від часу будуть сніги та морози. Зате щодо сьогорічної осени німецькі метеорольоги не заповідають вже більшого тепла. Жовтень має бути до кінця холодний а початків зими надіються вже в листопаді.

—**Індіяни вбили українську родину в Канаді.** Із Ст. Джан, Брітіш Колюмбія, в Канаді повідомляють: Місцева провінціональна поліція шукає за злочинцем, який повбивав українських поселенців, Івана Бабчука і його дружину Анну, що осіли 14 миль на північ від Форт Ст. Джан. Убитих найшов у хаті сусідній поселенець, який зайшов з цікавости переконатися, що діється з ними, бо від кількох тижнів не показувалися ніде. Увійшовши в хату, побачив дві рушниці на долівці, а на ліжку прикриті веретою лежали трупи обоїх Бабчуків. Повідомлена поліція оглянула трупи і видала осуд, що Бабчуки постріляні підчас сну більше як три неділі тому. Вбивників не висліджено, але поліція певна, що вбивства доконали індіяни, які дуже ворожо відносяться до всіх білих людей, що поселюються на тій богатій землі.

— **Самовбивство сержанта.** В Гродні стався незвичайний випадок. Коли одна сотня 76 полку станула до збірки, сержант Іван Камінський дав наказ: „Бачносць!“ і крикнув: „До зобачення хлопці!“ Вояки, не сподіваючись нічого злого, відповіли: „До зобачення, пане сержант!“ В тій хвилині сержант вистрілив собі з кріса в чоло і на очах своєї сотні вояків згинув. Причина самовбивства невідома.

— **Поліціянт застрілив арештанта.** В Дрогобичі гонив поліціянт Ян Вуйціцкі за Владиславом Млинарським, за яким судова влада розписала стежні листи за крадіж. В однім городі при вул. Стрийській Млинарський хотів кинутися на поліціянта, але цей вистрілом з револьвера положив його трупом.

— На кару смерти засудив трибунал присяжних суддів у Золочеві Михайла Грая з Радехівщини за те, що задусив свою жінку.

— Сумна доля служниці. На Вульці під Львовом найшли в ярі трупа молодої дівчини Ксені Пужак, родом з Жовківщини, що служила у Львові. Слідство викрило, що дівчину вбив Францішок Войтило з Глинська, який служив перед кількома роками при війську у Львові і тут навязав з нею любовні зносини. Дівчина домагалась, щоби він з нею оженився, тим більше, що мала від нього дитину, яку взяла на виховання мати Войтила. Однак Войтилова була противна цій женячці, бо дівчина була бідна, Францішок Войтило приїхав до Львова, витягнув дівчину за місто і тут в ночи її убив. Його арештовано а так само маму, бо вона намовила сина до цього злочину.

— Кат в Золочеві. На вязничному подвірю в Золочеві повішено 4. жовтня ц. р. 28-літного Йосифа Баса з Митулина, засудженого на кару смерти за вбивство Миколи Шимкова і його жінки Марії. Бас заманив був їх до ліса і там їх убив та ограбив. Опісля Хотів ще вбити задля грабежі Мих. Фігурняка. Повішений мав жінку й одну дитину.

— Буря знищила ліс. Над громадою Манева, пов. Надвірна перейшла страшна буря, що вирвала з корінням кілька тисяч дерев у лісі і зірвала дах лісничівки.

— Живцем засипані. Підчас копання піску при вул. Павлінів у Львові зісунулась піскова гора і засипала кільканадцять робітників і два вози з кіньми. Два робітники згинули а інших відратовано. Коням не сталося нічого.

— Шибениця в Перемишлі. Найвищий суд у Варшаві затвердив присуд перемиського окружного суду, яким засуджено 23-літну Марію Бучковську на кару смерти за вбивство свого чоловіка Петра. Президент Мосціцкі не помилував її, тому присуд буде виконаний.

— Убили четверо осіб. На передмістю Климківка коло Самбора вимордували родину коршмаря Іцка Матеса. Бандити напали в ночи на 13. ц. м. на коршму і давши кільканайцять револьверових стрілів, зарубали сокирами 50-літного коршмаря, його жінку Басю, 16-літну виховницю, Басю Пель і слугу Анну Фльоринську. Опісля ограбили ціле мешкання. Поліція спровадила на місце злочину поліційного пса з Дрогобича й арештувала кілька підозрілих осіб.

— Татари організуються. У Відзах коло Вільна живе 350 татарів. Недавно повстала там перша татарська культурно-освітна організація заходом Алі Вроновича, студента львівського університету.

— Продали гору Мойсея. Гора Небо, з якої, як каже біблія, Мойсей вперше після мандрівки по пустині побачив обіцяну землю, досі була власністю арабів з Трансйорданії. На днях араби продали цю гору за 1500 фунтів штерлінгів монахам францішканам, які на цій горі побудують монастир.

ДОПИСИ.

СТАРЯВА ПОВ. ДОБРОМИЛЬ. **Розвязання читальні „Просвіти“.** Наказом староства розвязано у нас читальню „Просвіти“, що належала до найкращих в повіті. Цього року роблено їй кілька разів перепони в уладжуванню вистав то-що, аж вкінці її закрито. За причину подано, що читальня робила вправи на взір військового „пшиспособеня“. А це „пшиспособеня“ зводилось до того, що члени місцевого „Сокола“ робили свої пожарничі вправи на громадській площі коло читальні.

ЯЦКОВИЧІ, ПОВ. БЕРЕСТЯ. **Вороги кооперації.** Наше село вже давно хотіло визволитися від приватних купців, що визискують селян. Тому заложено кооперативу „Посів“. Та ще не розпочалась як слід праця, а вже зачали члени кооперативи діставати листи з погрозами, що як не закриють кооперативи, то їх підпалять. Показалось, що погрози не були сказані на вітер. Коли вже весь збір з поля був звезений, хтось спалив 10 стоділ найсвідоміших громадян. Коли й це не помогло, стали знову приходити такі листи до інших членів кооперативи. Громада звернулася до староства й поліції за обороною, але ніщо не помагає. Підозріння паде на приватних торговців, які за всяку ціну хотять позбутися кооперативи зі села. **В.**

Виборчий порадник.

ВИБОРЧИЙ КАЛЕНДАРИК.

Дня 17. жовтня ц. р. Кінцевий речинець до вношення спротивів від рекламацій за викреслюванням зі списку (арт. 37, уст. 1). Зголошення окружних кандидатських лист (арт. 44).

Дня 21. жовтня. Обводові виборчі комісії пересилають окружним виборчим комісіям два примірники списку виборців (арт. 39, уст. 2).

Дня 25. жовтня. Обводові виборчі комісії приймають наплиààваючі спротиви проти викреслення зі списку виборців і пересилають їх додатково до окружних виборчих комісій (арт. 30, уст. 3).

Дня 31. жовтня. Окружні виборчі комісії пересилають обводовим виборчим комісіям два примірники остаточно затвердженого списку виборців. Рівночасно треті примірники списку виборців пересилають властивим начальникам громад (арт. 40).

Дня 4. листопада. Окружні виборчі комісії достарчають обводовим комісіям афішів з лістами кандидатів в ціли розліплення їх (арт. 56, уст. 3). Предсідники обводових виборчих комісій виставляють списки виборців оконечно затверджені до публичного перегляду.

ВИЛОЖЕННЯ ДО ПЕРЕГЛЯДУ ЗАТВЕРДЖЕНОГО СПИСКУ.

Арт. 43.

1) Найпізніше 66-того дня від розписання виборів виложить предсідник обводової виборчої комісії оконечно затверджений список виборців (арт. 40) до публичного перегляду ч е р е з 5 д н і в в урядовім льокали виборчої комісії.

2) Що торкається права переглядання як також годин виложення мають пристосування постанови арт. 35. Виложення має все ті самі наслідки, що доручення рішення виборчої комісії заінтересованому виборцеві в случаю рекламацій, спротиву, чи жалоби.

Дня 9. листопада. Кінцевий день виложення до публичного перегляду остаточно затвердженого списку виборців (арт. 43, уст. 1).

Нові книжки і видання.

Іван Раковський: РОСЛИНИ, їх будова й життя. Основи ботаніки. З многими ілюстраціями. Сторін 494. Ціна 9 зл. Видання Тов-а „Просвіта“, накладом фонду „Учітеся брати мої“. — Книжка дуже богата змістом і в приступний спосіб подає основи ботаніки, себто все те, що кожний освічений чоловік повинен знати про рослини. Незрівнаний підручник для самоосвіти, цікавий навіть для тих, що вчилися ботаніки в школі, бо підходить до науки з практичної сторони і це надає йому тим більшої вартости.

Омелян Терлецький: ВПЛИВ ПРИРОДИ НА ІСТОРІЮ УКРАЇНИ. Видання Тов-а „Просвіта“ ч. 761. Сторін 76. — Книжка цікава для всіх, хто інтересується історією українського народу. Автор виказує, що природа, а саме географічні умовини мали великий вплив на минуле України. Вони мусять мати вплив також і на будуче. Цей вплив був колись переважно корисний (сусідство арабської та візантійської культури, Чорне море, ріки, підсоння, природні богацтва). Некорисні були: сусідство зі степами, недостаток природних границь і надто великий простір. На будуче корисні впливи природи заповідаються дуже гарно, бо вже відпали некорисні впливи від простору і степу, які переміниlися в урожайні поля і творять Україну найбогатшою країною в Європі. Книжка має 4 мапи і 11 образків.

„ЖИТТЯ І ЗНАННЯ“ ч. 1. за місяць жовтень. Найновіший випуск цього популярно-наукового журналу зачинає четвертий рік існування видавництва, що є богатим джерелом для доповнення й поширення знання та для самоосвіти.

„КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА“ ч. 10. за жовтень, економічно - суспільний місячник. Львів, вул. Словацького 14.

„ВІДРОДЖЕННЯ“, ілюстрований орган українського протиалькогольного і протикотинного руху, ч. 7—9. Львів, вул. Ґродзіцких 4.

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ ч. 19. Львів, вул. Зіморовича 20.

—o—

Господарські поради.

Осінь найвідповідніша пора на пересаджування овочевих дерев.

Овочеві дерева набуваємо звичайно із садівничих шкілок, причім підбираємо собі бажаний ґатунок і т. п. Який же час є найвідповідніший для пересаджування овочевих дерев: весна чи осінь? Це питання настільки трудне, що наші садівники не прийшли ще до остаточного висновку; одні уважають найліпшою порою для пересаджування дерев весну, а другі — осінь. Я особисто на підставі десятьлітньої практики в пересаджуванні дерев уважаю осінь найвідповіднішою порою. Чому саме цей час рахую найвідповіднішим, поясню так: Деревце, посаджене в осени, лишається в стані закінченого розвою і вже в часі зими трохи загартується, відпічне і привикне до землі і підсоня, а через те швидше на весні розвивається і кращий після цього має зріст. До того треба ще додати, що таке деревце витримує довше весняну посуху, а при браку води і більшого числа дерев трудно є підляти як слід. При цім треба уважати, щоби овочеві деревця садити відповідно до якости землі і підсоня, а також вибирати найкращі сорти. Ось чому пересаджувати деревця треба тільки в осени. Очевидно, буде дуже добре, як перед тим засягнемо поради фахівця щодо самої справи — у місцевого агронома чи вченого садівника. **М. Б.**

—o—

Смішне.

Поручник від уланів потрібує чури. Зголошується улан Іцко Ґрінштан. Здивований поручник питає Іцка, чому хоче в нього служити, а Іцко відповідає, усміхаючись:

— Волю пуцувати одного поручника ніж два коні...

—o—

Ціни у Львові.

Збіже. Пшениця двірська 26·00—27·00; збірна 24·25—24·75; жито 18·00—19·00·—; ячмінь 18·50—19·00; овес 18·50 - 19·00; сіно прасоване 9·00—10·00; солома 4·50—5·00.

Набіл. Маслосоюз платив кооперативам дня 19-го жовтня: масло експортове 3·70; десерове 4·—; молоко 0·29, сметана 1·40, копа яєць 11·00.

Мід. Кооператива „Рій“ у Львові (вул. Бляхарська ч. 20) платить: гречаний мід (1 кл.) 2·00 - 2·30; липовий і акац. 3·00; гірський 3·00—3·40.

Худоба. Корови 0·90—1·25; воли 1·00—1·15; ялівки 1·20 - 1·30; телята 0·75—1·90; свині товсті 1·60—1·80; гірші 1·40—1·45.

Гроші. Доляр ам. 8·98, канад. 8·92, чеська корона 0·26, франц. франк 0·35, швайц. фр. 1·73, фунт шт. 43·40, лев 0·05, австр. шілінґ 1·25, червонець 8—8·50.

—o—

Конкурс.

Вписи до господарсько-садівничої школи Т-ва „Просвіта“ в Милованню на рік 1931.

Шкільний рік в однорічній господарсько-садівничій школі Т-ва „Просвіта“ в Милованню розпочинається 20. січня 1931 р. і треватиме до 20. грудня 1931 р.

Головний Видїл Т-ва „Просвіта“ у Львові проголошує вписи на приняття до школи 40 учеників з приміщенням в приюті під такими умовами:

1. Зголошуватися можуть мущини в віці 16—24 літ, що скінчили народню школу.

2. Оплата за приміщення в шкільнім приюті, опал і світло виносить 5 зол. місячно. Вписове 15 зол. на початку шкільного року. Наука в школі безплатна. Прохарчовання одержуть ученики в кооперативній харчівні школи, веденій учениками під доглядом учителя за оплатою 35—40 зол. місячно.

3. Кождий ученик має мати одіж (в тім одіж до праці), 4 пари біля, 4 ручники, 2 простирала, подушку, покровець, сінник, а також ложку, вилки, ніж, тарілку, мисочку і півлітрове горня (бляшане поливане).

4. Родичі чи опікуни зобовязуються письменно платити за удержання і приміщення що місяця з гори.

Навчання в школі в зимі головно теоретичне, в літі головно практичне.

Зголошення до школи належить вносити поручено на адресу: Господарсько-садівнича школа Т-ва „Просвіти“ в Милованню, п. Стриганці, н/Дн. (Stryhańce). До зголошення належить долучити останнє шкільне свідоцтво, посвідку родичів, що зобовязуються платити за ученика і значки на 75 сот. на відповідь. Про приняття і день приїзду повідомить управа школи по 15. грудня 1930 р. — **Головний Виділ Т-ва „Просвіта“.**

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — **За редакцію відповідає Ол. Кузьма.** — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.